



## A Sociological Analysis of the Determinants of Youth Attitudes Toward Marriage: Evidence from Shahr-e Babak, Iran

Mohammad Reza Hosseini<sup>1</sup> | Somayeh Mahmoudi Meymand<sup>2</sup> |  
Jafar Pourrajab Bijarpasi<sup>3</sup>

1. Corresponding Author, Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Humanities, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran. E-mail: m.hosseini@abru.ac.ir
2. M.A. in Sociology, Faculty of Humanities, Ayatollah Boroujerdi University, Boroujerd, Iran. E-mail: Smmahmoudi5@gmail.com
3. M.A. in Sociology, University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: eng.pourrajab1980@gmail.com

---

### ARTICLE INFO

**Article type:**  
Research Article

**Keywords:**

*Attitudes toward Marriage, Life Satisfaction, Religiosity, Social Isolation, Social Support, Shahr-babak.*

---

### ABSTRACT

The present study was conducted with the aim of examining the social factors influencing attitudes toward marriage among young people in Shahr-e Babak. A correlational design is implemented in this applied research. Simple random sampling was employed to select a sample of 117 participants from the statistical population of Shahr-e Babak, which comprises all youthful individuals aged 18 to 40. The data collection instruments consisted of the standardized Braten and Rosen (1998) Attitude Toward Marriage Questionnaire, the Satisfaction With Life Scale (SWLS), the Glock and Stark Religiosity Questionnaire, the Chelpi and Kafi (2004) Social Isolation Questionnaire, and the standardized Social Support Scale (SS-A). SPSS software was employed to conduct data analysis, which included the application of both descriptive and inferential statistics. The results indicated that there were substantial correlations between the variables of social isolation, religiosity, life satisfaction, and support for marriage. Additionally, the variables of religiosity, life satisfaction, and social isolation were incorporated into the model during the stepwise multiple regression analysis. The findings suggested that these variables collectively accounted for 39% of the variance in attitudes toward marriage. In comparison to life satisfaction and social isolation, the ideological (belief) dimension of religiosity made the most significant contribution. These results suggest that religiosity, life satisfaction, and social isolation are significant factors in the formation of individuals' attitudes toward marriage.

---

**Cite this article:** Hosseini, M. R., Mahmoudi Meymand, S., & Pourrajab Bijarpasi, J. (2025). A Sociological Analysis of the Determinants of Youth Attitudes Toward Marriage: Evidence from Shahr-e Babak, Iran. *Population Journal*, 31(130), 53-74.

© The Author(s).

---

**Extended Abstract****Introduction**

Marriage is regarded as one of the most fundamental social institutions in all human societies, as it is essential for the establishment of stability within the social system, the regulation of emotional and social relationships, the continuity of generations, and the formation of family structure. In reality, the family is the smallest social unit and is established thru marriage. Within its framework, it fulfills numerous essential social functions. Sociologists believe that the attitudes of individuals toward marriage are a significant factor that can impact behaviors related to family formation. In other words, the manner in which individuals perceive and interpret marriage influences their willingness to marry, the timing of their decision to do so, and even the quality of their future marital relationships. Consequently, family sociology research has consistently prioritized the investigation of youthful individuals' perspectives regarding marriage. Marriage and family patterns have undergone significant changes in numerous societies in recent decades. Modernization, the expansion of higher education, cultural values, increased social participation of women, and economic changes have all contributed to the transition in individuals' attitudes toward marriage. Rising marriage ages, declining marriage rates, and changing expectations regarding wedded life have been observed in a variety of countries. In recent years, Iranian society has experienced significant changes in marriage patterns, and it is no exception to these developments. The shifting attitudes are reflected in indicators such as the increasing prevalence of singlehood among young people, the declining willingness to marry in certain social groups, and an increase in the average age of marriage. Social science researchers have been increasingly alerted to the issue of young people's attitudes toward marriage as a result of these developments.

**Methodology**

Qualitative method analysis and grounded theory techniques were implemented in this investigation. The present study is applied in a descriptive-survey manner, with an objective, and specifically employs a correlational design. The objective of the study was to investigate the sociological factors that influence the attitudes of youthful individuals toward marriage. The theoretical foundation was developed using a documentary method, and field data were collected using a questionnaire. In 2023, the statistical population of Babak was comprised of all individuals between the ages of 18 and 40. The questionnaire was administered electronically via local social media platforms, and convenience sampling was implemented as a result of the restricted access to a comprehensive sampling frame. The final analysis included 117 completed questionnaires, which is deemed sufficient for regression analysis due to the character of the study and the number of variables. The research was conducted online with the consent of the participants. Participants were apprised of the research's objectives, the confidentiality of the data, and their right to withdraw at any time prior to completing the questionnaire. No identifying information was gathered. SPSS software was employed to analyze the responses following data collection. The analyzes were conducted at two levels: first, descriptive statistics, which included means and standard deviations, and second, inferential statistics, which included Pearson correlation coefficients to investigate bivariate relationships and multiple regression analysis to ascertain the predictive efficacy of the independent variables.

**Findings**

The stepwise regression analysis results suggest that the final model included three variables: religiosity, life satisfaction, and social isolation, which collectively accounted for 38% of the variance in attitudes toward marriage. This level of explained variance is

regarded as substantial in social science research and implies that these three variables have a structural and consistent influence on the attitudes of individuals toward marriage. The model's strongest predictor is religiosity, as evidenced by the standardized beta coefficient. Higher levels of religious belief are linked to more favorable attitudes toward marriage. Life satisfaction is also a significant factor, as it indicates that individuals who are more satisfied with their overall quality of life are more likely to perceive marriage as a more positive and opportunity-enhancing experience. Attitudes toward marriage are negatively correlated with social isolation. More pessimistic attitudes toward marriage are expressed by individuals who are experiencing higher levels of isolation, which are characterized by weakened social ties, mistrust, and reduced social capital. In the multivariate regression model, social support did not maintain an independent or incremental effect, despite exhibiting a significant bivariate correlation with attitudes toward marriage.. This implies that the direct impact of social support on marital attitudes is likely to be moderated by other variables, such as life satisfaction or reduced levels of social isolation, and does not have a significant impact. Figure 1 illustrates the regression model utilized in the investigation.

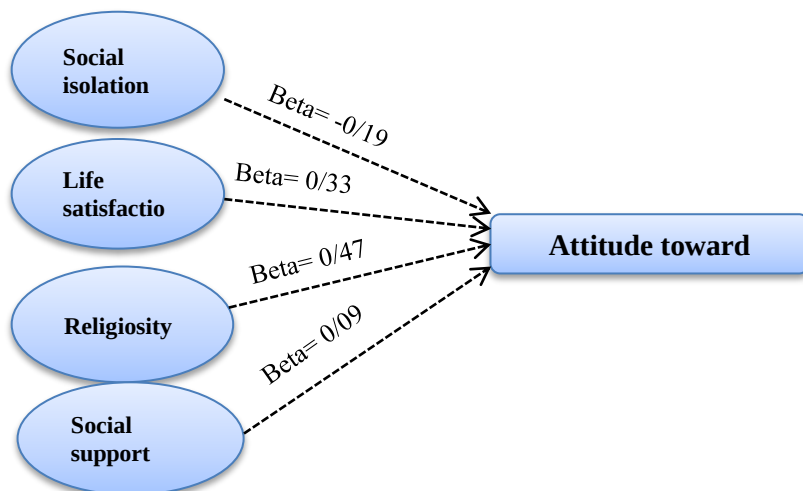


Figure 1. The regression model of the study

### Conclusion and Discussion

In general, it can be inferred that the attitudes toward marriage among young people in Shahrbabak are a multidimensional phenomenon that exists at the intersection of subjective evaluation, social connectedness, and meaning. The results suggest that a young individual's positive attitude toward marriage is bolstered by the presence of a strong value-based framework (religiosity), a favorable cognitive evaluation of life (life satisfaction), and the maintenance of healthy and active social ties. In contrast, negative attitudes toward marriage are diminished by social isolation, which is characterized by weak social ties and limited interpersonal connections. This multifactorial pattern is consistent with the theoretical framework of the study and a substantial body of domestic and international empirical research. It implies that marriage in cultural and social

contexts like Shahrbabak is simultaneously influenced by psychological, social, and value-oriented factors. These findings have significant practical implications for local policymakers, families, and cultural institutions. Prioritizing the establishment of communal spaces, the expansion of cultural and sports activities, the reinforcement of local interactions, and the mitigation of the isolation experienced by the younger generation should be prioritized in light of the role of social isolation. Additionally, initiatives that prioritize the improvement of mental well-being, the enhancement of life satisfaction, the development of skills, the promotion of optimism, and the support of youth employment pathways may contribute to the development of more optimistic attitudes toward marriage. The influence of religiosity on marital attitudes may be further bolstered by cultural programs that are rooted in religious values, particularly those that are conveyed in a manner that is relevant to the younger generation. In order to gain a more comprehensive understanding of the determinants of young people's attitudes toward marriage in Shahrbabak, future research is encouraged to investigate the simultaneous interaction of these variables, as well as complementary factors such as family relationship quality, future outlook, cultural capital, and media influence.



## تحلیل جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر نگرش جوانان به ازدواج در شهر بایک

محمدرضا حسینی<sup>۱</sup> | سمیه محمودی میمند<sup>۲</sup> | جعفر پوررجب بیجارپسی<sup>۳</sup>

۱. نویسنده مسئول، دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت‌الله بروجردی (ره)، بروجرد، ایران. رایانامه: m.hosseini@abru.ac.ir
۲. کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آیت‌الله بروجردی (ره)، بروجرد، ایران. رایانامه: smmahmoudi5@gmail.com
۳. کارشناسی ارشد رشته جامعه‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران. رایانامه: eng.pourrajab1980@gmail.com

### چکیده

### اطلاعات مقاله

#### نوع مقاله:

علمی-پژوهشی

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر نگرش به ازدواج میان جوانان شهر بایک انجام شده است. پژوهش حاضر کاربردی و از نوع هم‌بستگی است. جامعه آماری پژوهش جوانان ۱۸ تا ۴۰ ساله شهر بایک بود که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۱۱۷ نفر از آن‌ها برای نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در پژوهش حاضر شامل پرسشنامه‌های استاندارد نگرش به ازدواج براتن و روزن (۱۹۹۸)، مقیاس رضایت از زندگی (SWLS)، پرسشنامه دین‌داری گلاک و استارک، پرسشنامه انزوای اجتماعی چلی و کافی (۱۳۸۳) و پرسشنامه استاندارد حمایت اجتماعی (SS-A) بوده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم‌افزار SPSS با استفاده از آماره‌های توصیفی و آماره‌های استنباطی انجام شد. یافته‌ها نشان می‌دهد بین حمایت اجتماعی، انزوای اجتماعی، دین‌داری و رضایت از زندگی با نگرش به ازدواج رابطه معناداری وجود دارد؛ همچنین در رگرسیون چندمتغیره از روش گام به گام متغیرهای دین‌داری، رضایت از زندگی، انزوای اجتماعی استفاده شد. نتایج نشان می‌دهد متغیرها ۳۹ درصد از واریانس تغییرات مربوط به متغیر نگرش به ازدواج را تبیین می‌کنند. متغیر بعد اعتقادی دین‌داری در مقایسه با متغیر رضایت از زندگی و انزوای اجتماعی، سهم بیشتری در نگرش افراد به ازدواج دارد. براساس یافته‌های پژوهش می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که دین‌داری، رضایت از زندگی و انزوای اجتماعی از عواملی هستند که در نگرش افراد به ازدواج نقش دارند.

#### کلیدواژه‌ها:

انزوای اجتماعی،  
حمایت اجتماعی،  
دین‌داری،  
رضایت از زندگی،  
شهر بایک،  
نگرش به ازدواج.

**استناد:** حسینی، محمدرضا، محمودی میمند، سمیه، و پوررجب بیجارپسی، جعفر (۱۴۰۴). تحلیل جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر نگرش

جوانان به ازدواج در شهر بایک. فصلنامه جمعیت، ۳۱ (۱۳۰)، ۷۴-۵۳.

© نویسندگان.

## ۱. مقدمه

ازدواج یکی از اساسی‌ترین نهادهای اجتماعی در همهٔ جوامع انسانی به‌شمار می‌رود که نقش مهمی در تداوم نسل، شکل‌گیری ساختار خانواده، تنظیم روابط عاطفی و اجتماعی و ایجاد ثبات در نظام اجتماعی ایفا می‌کند. درواقع، خانواده به‌منزلهٔ کوچک‌ترین واحد اجتماعی از طریق ازدواج شکل می‌گیرد و بسیاری از کارکردهای اساسی جامعه در بستر آن تحقق می‌یابد. از دیدگاه جامعه‌شناسان، نگرش افراد به ازدواج یکی از عوامل مهمی است که می‌تواند بر رفتارهای مرتبط با تشکیل خانواده تأثیر بگذارد؛ به این معنا که بر نوع نگاه و برداشت افراد از ازدواج، میزان تمایل آنان به ازدواج، زمان تصمیم‌گیری برای آن و حتی کیفیت روابط زناشویی آینده تأثیر می‌گذارد؛ به همین دلیل، مطالعهٔ نگرش جوانان به ازدواج همواره یکی از موضوعات مهم در پژوهش‌های حوزهٔ جامعه‌شناسی خانواده بوده است (کشاورز و همکاران، ۲۰۱۸: ۳۳۵).

در دهه‌های اخیر، بسیاری از جوامع با تغییرات گسترده در الگوهای ازدواج و خانواده مواجه شده‌اند. فرایندهایی مانند مدرنیزاسیون، گسترش آموزش عالی، تغییر ارزش‌های فرهنگی، افزایش مشارکت اجتماعی زنان و تحولات اقتصادی موجب شده‌اند نگرش افراد به ازدواج تغییر کند. در بسیاری از کشورها، افزایش سن ازدواج، کاهش نرخ ازدواج و تغییر در انتظارات افراد از زندگی مشترک مشاهده می‌شود. جامعهٔ ایران نیز از این تحولات مستثنا نبوده و در سال‌های اخیر با تغییرات قابل‌توجهی در الگوهای ازدواج مواجه بوده است. افزایش سن متوسط ازدواج، گسترش تجرد میان جوانان و کاهش تمایل به ازدواج در برخی گروه‌های اجتماعی از جمله نشانه‌هایی است که بیانگر تغییر نگرش‌ها در این حوزه است (مرکز آمار ایران، ۱۴۰۲). این تحولات سبب شده است مسئلهٔ نگرش جوانان به ازدواج بیش از گذشته مورد توجه پژوهشگران علوم اجتماعی قرار بگیرد.

پژوهش‌های جامعه‌شناختی نشان می‌دهند نگرش به ازدواج پدیده‌ای چندبعدی است و از عوامل مختلف اجتماعی، فرهنگی و فردی تأثیر می‌پذیرد. در این میان، حمایت اجتماعی یکی از عوامل مهم محسوب می‌شود. حمایت اجتماعی به معنای برخورداری فرد از شبکه‌ای از روابط اجتماعی حمایتی شامل خانواده، دوستان و سایر افراد مهم زندگی است که می‌تواند احساس امنیت، اعتماد و امید به آینده را در فرد تقویت کند. مطالعات نشان داده‌اند افرادی که از حمایت اجتماعی بیشتری برخوردارند، نگرش مثبت‌تری به ازدواج دارند؛ زیرا احساس می‌کنند در مسیر تشکیل خانواده از پشتیبانی عاطفی و اجتماعی برخوردار خواهند بود (رستمی و عابدی، ۱۴۰۰: ۹۳).

درمقابل، احساس انزوای اجتماعی می‌تواند به تضعیف روابط اجتماعی معنادار و کاهش تمایل به

شکل‌گیری روابط پایدار منجر شود و در نتیجه بر نگرش افراد به ازدواج تأثیر می‌گذارد. انزوای اجتماعی به معنای ضعف یا نبود ارتباطات اجتماعی معنادار است که می‌تواند احساس تنهایی و بی‌پشتوانگی را در افراد تقویت کند (چلپی و کافی، ۱۳۸۳: ۳۷)؛ بنابراین، سطح تعاملات اجتماعی و میزان پیوندهای حمایتی افراد می‌تواند نقش مهمی در شکل‌گیری نگرش آنان به ازدواج ایفا کند.

علاوه بر عوامل مرتبط با روابط اجتماعی، متغیرهای فرهنگی و روانی نیز در این زمینه اهمیت دارند. یکی از این متغیرها دین‌داری است. در بسیاری از فرهنگ‌ها و به‌ویژه در جامعه ایرانی دین نقش مهمی در تعیین ارزش‌ها و هنجارهای مرتبط با خانواده و ازدواج ایفا می‌کند. آموزه‌های دینی معمولاً ازدواج را ارزش اجتماعی و اخلاقی مهم مورد تأکید قرار می‌دهند و همین امر می‌تواند نگرش افراد دین‌دار را به ازدواج مثبت‌تر کند (صادقی و همکاران، ۱۳۹۸: ۷۴)؛ همچنین، رضایت از زندگی به‌منزله یکی از شاخص‌های مهم رفاه ذهنی می‌تواند بر نگرش افراد به آینده و تصمیم‌های مهم زندگی از جمله ازدواج تأثیرگذار باشد. افرادی که از سطح بیشتری از رضایت از زندگی برخوردارند معمولاً نگرش خوش‌بینانه‌تری به آینده دارند و در نتیجه احتمال بیشتری دارد که ازدواج را مسیر مثبت در زندگی تلقی کنند.

با وجود اهمیت این عوامل مرور ادبیات پژوهش نشان می‌دهد مطالعات متعددی درباره نگرش جوانان به ازدواج در ایران انجام شده است، اما بخش زیادی از این پژوهش‌ها بیشتر در شهرهای بزرگ یا در سطح ملی متمرکز بوده‌اند؛ برای مثال، مطالعه آزادارمکی و بهار در بررسی تحولات الگوهای ازدواج در ایران نشان می‌دهد تغییرات اقتصادی و فرهنگی نقش مهمی در تغییر نگرش جوانان به ازدواج داشته است (آزادارمکی و بهار، ۱۳۹۵)؛ همچنین، نتایج پژوهش رستمی و عابدی بیانگر آن است که حمایت اجتماعی با نگرش مثبت‌تر به ازدواج رابطه معناداری دارد (رستمی و عابدی، ۱۴۰۰)؛ بالین‌حال، در بسیاری از این مطالعات مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی هم‌زمان بررسی نشده‌اند و توجه به بافت‌های محلی و شهرهای کوچک‌تر نیز به‌نسبت محدود بوده است؛ موضوعی که نشان‌دهنده وجود نوعی شکاف پژوهشی در ادبیات موجود است. بررسی نگرش جوانان به ازدواج در بافت‌های اجتماعی متفاوت می‌تواند به درک دقیق‌تر عوامل اجتماعی مؤثر بر این نگرش کمک کند. شهر بابک یکی از شهرهای استان کرمان و دارای شرایط اجتماعی و اقتصادی خاصی است؛ به‌گونه‌ای که فعالیت‌های صنعتی و معدنی در کنار برخی الگوهای فرهنگی به‌نسبت سستی در آن مشاهده می‌شود. این هم‌زمانی تحولات اقتصادی و تلاطم برخی ارزش‌های فرهنگی می‌تواند بر نگرش‌ها و ارزش‌های اجتماعی جوانان این شهر، از جمله نگرش آنان به ازدواج، تأثیرگذار باشد؛ بالین‌حال، تاکنون مطالعات جامعه‌شناختی محدودی به بررسی نگرش جوانان به ازدواج در این شهر پرداخته‌اند و شناخت علمی دقیق‌تری از عوامل اجتماعی مؤثر بر نگرش

آنان به ازدواج در دسترس نیست. بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف تحلیل جامعه‌شناختی عوامل اجتماعی مؤثر بر نگرش جوانان به ازدواج در شهر بابک انجام شده است. در این پژوهش، نقش متغیرهایی اثرگذار در تبیین نگرش جوانان به ازدواج بررسی شده است؛ بنابراین، پرسش اصلی پژوهش این است که عوامل اجتماعی مؤثر بر نگرش جوانان شهر بابک به ازدواج کدامند و هریک از این متغیرهای جامعه‌شناختی چه نقشی در تبیین این نگرش ایفا می‌کنند.

## ۲. چارچوب نظری

نگرش به ازدواج پدیده‌ای چندبعدی و متأثر از مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی، فرهنگی و جمعیت‌شناختی است. در جامعه امروز ایران، تغییرات سبک زندگی، تحولات ارزشی و شرایط اقتصادی سبب شده است جوانان با معیارهای جدیدی درباره ازدواج مواجه شوند؛ بنابراین، برای تبیین نگرش جوانان شهر بابک به ازدواج ضروری است متغیرهای پژوهش براساس نظریه‌های معتبر جامعه‌شناسی و روان‌شناسی اجتماعی تحلیل شوند. در این چارچوب، هریک از فرضیه‌های تحقیق بر مبنای نظریه‌های مشخصی استخراج شده است.

دورکیم<sup>۱</sup> پیوندهای اجتماعی را عامل اساسی یکپارچگی و احساس تعلق افراد می‌داند و معتقد است ضعف پیوندها موجب انزوا، بی‌هنجاری و کاهش مشارکت فرد در نقش‌های اجتماعی همچون خانواده می‌شود (دورکیم، ۱۴۰۲: ۶۲). از سوی دیگر، نظریه محرومیت اجتماعی تأکید می‌کند افراد منزوی از دسترسی به منابع حمایتی و روابط معنادار محروم می‌شوند و در نتیجه تمایلشان به ورود به روابط بلندمدت مانند ازدواج کاهش می‌یابد (تاوسند<sup>۲</sup>، ۱۹۹۳: ۵۸). بر این اساس انتظار می‌رود افزایش انزوای اجتماعی نگرش منفی‌تر به ازدواج ایجاد کند. وینهوون<sup>۳</sup> رضایت از زندگی را شاخص اصلی خوش‌زیستی می‌داند و معتقد است افرادی که زندگی خود را مطلوب‌تر ارزیابی می‌کنند، دیدگاه مثبت‌تری به نقش‌های اجتماعی دارند (وینهوون، ۲۰۱۷: ۵۴). نظریه امید اجتماعی نیز بیان می‌کند اشخاصی که سطح بالایی از رفاه ذهنی دارند، تصمیم‌های مهم مانند ازدواج را فرصت رشد و بهبود می‌دانند نه تهدید (اسنایدر<sup>۴</sup>، ۲۰۰۰: ۲۱)؛ بنابراین، منطقی است افزایش رضایت از زندگی نگرش مثبت‌تر به ازدواج را تقویت کند.

وبر<sup>۵</sup> دین را یکی از مهم‌ترین منابع معنا در کنش‌های انسانی معرفی می‌کند و معتقد است

1. Durkheim
2. Townsend
3. Veenhoven
4. Snyder
5. Weber

ارزش‌های دینی رفتارهایی مثل تشکیل خانواده را جهت‌دهی می‌کنند (وبر، ۱۳۹۴: ۱۳۴)؛ همچنین پارسونز<sup>۱</sup> ازدواج را نهادی مبتنی بر ارزش‌ها می‌داند که در نظام‌های فرهنگی-دینی مشروعیت بیشتری دارد (پارسونز و بالس<sup>۲</sup>، ۱۹۵۵: ۲۴۵). در جوامعی مانند ایران، که دین نقش محوری دارد، افزایش دین‌داری به‌طور طبیعی نگرش مثبت‌تری به ازدواج ایجاد می‌کند. پاتنام<sup>۳</sup> نشان می‌دهد شبکه‌های اجتماعی، اعتماد، انسجام و حمایت را افزایش می‌دهند و این سرمایه اجتماعی موجب کاهش تنش‌های روانی و افزایش آمادگی برای تصمیم‌های مهم زندگی می‌شود (پاتنام، ۲۰۰۰: ۹۸). نظریه کارکردگرایی ساختاری نیز حمایت اجتماعی را سازوکاری می‌داند که نقش‌های اجتماعی از جمله ازدواج را تسهیل می‌کند (مرتون<sup>۴</sup>، ۱۹۶۸: ۱۱۲)؛ بنابراین، افرادی که حمایت اجتماعی بیشتری دارند، با نگرشی مثبت‌تر به ازدواج می‌نگرند.

در چارچوب نظری حاضر، نگرش به ازدواج متغیری وابسته در پیوند با چهار عامل کلیدی است: انزوای اجتماعی، رضایت از زندگی، دین‌داری و حمایت اجتماعی. تمرکز بر این چهار متغیر امکان تبیین نگرش جوانان به ازدواج را از دو مسیر عمده فراهم می‌کند:

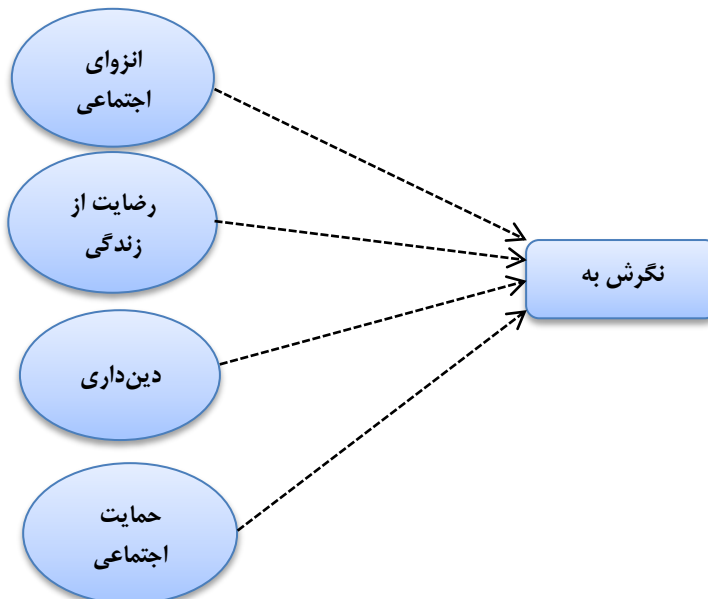
- تأثیر عوامل منفی و محدودکننده (مثل انزوای اجتماعی)؛  
 - تأثیر عوامل تقویت‌کننده و حمایتی (مانند رضایت از زندگی، دین‌داری و حمایت اجتماعی).  
 از منظر انسجام تحلیلی، این چارچوب به‌نسبت یکپارچه است؛ زیرا چهار متغیر مذکور با حوزه روابط اجتماعی، احساس معنا و رفاه ذهنی در زندگی فرد پیوند دارند. در این میان، انزوای اجتماعی تنها متغیری است که پیش‌بینی می‌شود اثر بازدارنده و منفی بر نگرش به ازدواج داشته باشد. افراد منزوی معمولاً مشارکت اجتماعی کمتر، فرصت کمتر برای شکل‌گیری روابط معنادار و احساس کارآمدی اجتماعی پایین‌تری دارند؛ بنابراین، نگرش مثبت‌تری به ازدواج ندارند یا آن را به‌منزله اقدامی پرمخاطره تلقی می‌کنند. این متغیر در ترکیب با سه متغیر دیگر، ساختاری دوگانه ایجاد می‌کند که تمایز بین عوامل کاهش‌دهنده و افزایش‌دهنده رغبت به ازدواج را به‌وضوح نشان می‌دهد.

از سوی دیگر، رضایت از زندگی به‌منزله شاخصی از کیفیت ذهنی زیست فرد، نقش مهمی در تقویت نگرش مثبت به ازدواج ایفا می‌کند. جوانانی که احساس می‌کنند از شرایط زندگی، آینده، وضعیت روانی یا مسیر پیشرفت خود رضایت دارند، معمولاً ازدواج را نه تهدید بلکه فرصتی برای تکمیل مسیر زندگی تلقی می‌کنند. این متغیر ماهیت تقویتی دارد و می‌تواند اثر منفی برخی عوامل دیگر را کاهش دهد. دین‌داری نیز به‌طور معمول با تقویت ارزش‌های خانوادگی، تقدس دادن به

1. Parsons
2. Bales
3. Putnam
4. Merton

تشکیل خانواده و احساس مسئولیت اخلاقی به ازدواج همراه است. سطح بالاتر دین‌داری اغلب با نگرش مثبت‌تر به ازدواج و پایداری بیشتر ارزش‌های مرتبط با آن مرتبط دانسته می‌شود. حضور این متغیر در مدل، علاوه بر اثر مستقیم، می‌تواند تأثیرات غیرمستقیم نیز داشته باشد؛ به‌ویژه اینکه دین‌داری معمولاً با شبکه‌های ارتباطی، حمایت‌های اجتماعی و الگوهای رفتاری جمعی گره می‌خورد. درنهایت، حمایت اجتماعی منبعی کارکردی و عاطفی است که نقش دوگانه‌ای ایفا می‌کند: هم کاهش‌دهنده نگرانی‌ها و فشارهای تصمیم‌گیری درباره ازدواج است و هم منابع لازم برای مواجهه با چالش‌های مالی، روانی یا اجتماعی در دوران گذار به ازدواج را فراهم می‌کند. جوانانی که از سوی خانواده، دوستان، یا جامعه احساس حمایت دارند، معمولاً با اطمینان بیشتری به ازدواج می‌نگرند و آن را اقدامی مدیریت‌شدنی تلقی می‌کنند. براساس چارچوب نظری تدوین شده، فرضیه‌ها و مدل نظری پژوهش را می‌توان این‌گونه صورت‌بندی کرد:

- بین انزوای اجتماعی و نگرش به ازدواج رابطه منفی و معنادار وجود دارد.
- بین رضایت از زندگی و نگرش به ازدواج رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.
- بین دین‌داری و نگرش به ازدواج رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.
- بین حمایت اجتماعی و نگرش به ازدواج رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.



شکل ۱. مدل نظری پژوهش

### ۳. پیشینه تجربی

پژوهش درباره نگرش به ازدواج در سال‌های اخیر در ایران و جهان رشد چشمگیری داشته است؛ زیرا این نگرش متأثر از تحولات اجتماعی، تغییر ارزش‌ها، گسترش فردگرایی و تحولات اقتصادی دگرگون شده است؛ با این حال، شیوه مطالعه این متغیرها، گروه‌های هدف و بافت‌های مکانی متفاوت بوده است؛ به همین دلیل، مرور انتقادی این پژوهش‌ها می‌تواند تصویری دقیق‌تر از وضعیت کنونی ادبیات تحقیق ارائه دهد و ضرورت پرداختن به موضوع در بافت محلی شهر بابک را روشن کند.

موسوی و نادری در پژوهشی به بررسی تفاوت نگرش به ازدواج بین جوانان شاغل و غیرشاغل پرداختند. نتایج نشان می‌دهد امنیت اقتصادی و ثبات شغلی نقش مهمی در نگرش مثبت به ازدواج دارند. اگرچه این مطالعه به‌ویژه از منظر اقتصادی پربسامد است، ضعف مهم آن مربوط به بی‌توجهی به انزوای اجتماعی و روابط اجتماعی به‌منزله یکی از عوامل فرهنگی-اجتماعی مؤثر بر نگرش به ازدواج است (نادری و موسوی، ۱۴۰۴). حسینی و محمودی در مطالعه‌ای با جامعه آماری جوانان شهر کرمان، نقش سرمایه اجتماعی و حمایت اجتماعی را در نگرش به ازدواج بررسی کردند. یافته‌ها نشان می‌دهد اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و حمایت عاطفی خانواده رابطه‌ای مثبت و معنادار با نگرش به ازدواج دارند. نتایج همچنین بیانگر آن است که کاهش تعاملات اجتماعی و رشد فردگرایی، نگرش مثبت به ازدواج را تضعیف می‌کند. اگرچه این مطالعه توانسته است ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی را تبیین کند، ضعف مهمی دارد؛ یعنی نادیده گرفتن متغیرهای روان‌شناختی همچون رضایت از زندگی که می‌توانست در کنار متغیرهای اجتماعی، چارچوب نظری کامل‌تری ارائه کند (حسینی و محمودی، ۱۴۰۳).

احمدی و صادقی با تمرکز بر دانشجویان دانشگاه‌های دولتی کشور به بررسی تأثیر عوامل اجتماعی و روان‌شناختی بر نگرش به ازدواج پرداخت. نتایج نشان می‌دهد حمایت اجتماعی خانواده، دین‌داری و رضایت از زندگی نقش تقویت‌کننده نگرش مثبت به ازدواج دارند؛ درحالی‌که انزوای اجتماعی رابطه‌ای منفی با نگرش جوانان به ازدواج نشان داد. مزیت این پژوهش ترکیب هم‌زمان متغیرهای اجتماعی و روان‌شناختی است، اما محدودیت جدی آن به جامعه آماری دانشجویی مربوط است که قابلیت تعمیم به سایر گروه‌های سنی و اجتماعی را کاهش می‌دهد (احمدی و صادقی، ۱۴۰۲). در پژوهش عباسی و همکاران، که بر جوانان شهر مشهد متمرکز بود، رابطه میان انزوای اجتماعی و نگرش به ازدواج بررسی شد. نتایج نشان داد جوانانی که شبکه‌های اجتماعی ضعیف‌تری دارند و احساس تنهایی بیشتری را تجربه می‌کنند، نگرش منفی‌تری به ازدواج دارند. مزیت این پژوهش تمرکز دقیق بر متغیر انزوای اجتماعی است، اما

ضعف آن در ارائه نکردن مدل چندبعدی است؛ زیرا متغیرهای مهم دیگری همچون رضایت از زندگی و دین‌داری در آن لحاظ نشده‌اند و این امر دامنه تبیین‌گری تحقیق را محدود کرده است (عباسی و همکاران، ۱۴۰۲).

رستمی و عابدی در پژوهشی با جامعه آماری جوانان اصفهان نشان دادند رضایت از زندگی و امید به آینده رابطه‌ای مستقیم با نگرش مثبت به ازدواج دارد. این پژوهش اهمیت عوامل ذهنی را در تصمیم‌گیری برای ازدواج نشان می‌دهد، اما ضعف آن نپرداختن به عوامل اجتماعی کلیدی مانند حمایت اجتماعی و روابط خانوادگی است؛ به‌طوری‌که مدل مفهومی ارائه‌شده در این مطالعه بیش‌ازحد روان‌شناختی بوده و ابعاد اجتماعی کمتر دیده شده است (رستمی و عابدی، ۱۴۰۱)؛ همچنین، مطالعه کریمی و صالحی است که رابطه دین‌داری و نگرش به ازدواج را در جوانان شیراز بررسی کرد. یافته‌ها نشان می‌دهد باورهای مذهبی و پایبندی به ارزش‌های دینی رابطه مثبت و معناداری با نگرش به ازدواج دارد. این پژوهش با وجود تأکید مهم بر نقش دین به جنبه‌های اجتماعی همچون حمایت اجتماعی و کیفیت روابط خانوادگی کمتر پرداخته و از چارچوب چندمتغیره غافل مانده است (کریمی و صالحی، ۱۴۰۰).

در تازه‌ترین پژوهش خارجی، اسمیت<sup>۱</sup> و جانسون<sup>۲</sup> در مطالعه‌ای تطبیقی در چند کشور اروپایی نشان دادند که ترکیبی از حمایت اجتماعی، رضایت از زندگی و ارزش‌های فرهنگی-خانوادگی بر نگرش به ازدواج تأثیر می‌گذارد. یافته‌های آن‌ها نشان می‌دهد جوامعی که پیوندهای خانوادگی قوی‌تری دارند، نگرش مثبت‌تری به ازدواج بروز می‌دهند. اگرچه این پژوهش دامنه جغرافیایی وسیعی دارد، به‌دلیل ماهیت کلان‌نگر آن، تفاوت‌های محلی و منطقه‌ای نادیده گرفته شده است (اسمیت و جانسون، ۲۰۲۵). در پژوهش چن<sup>۳</sup> و لئو<sup>۴</sup> (۲۰۲۴) در چین، نقش حمایت اجتماعی خانواده در نگرش به ازدواج بررسی شد. نتایج نشان می‌دهد حمایت عاطفی و مالی خانواده نقش مهمی در تصمیم جوانان برای ازدواج دارد. این پژوهش نشان‌دهنده اهمیت شبکه روابط نزدیک است، اما به ابعاد ذهنی همچون رضایت از زندگی توجه کمتری شده است و از رویکرد چندمتغیره محروم است (چن و لئو، ۲۰۲۴).

گارسیا<sup>۵</sup> و همکاران در اسپانیا نشان دادند دین‌داری -به‌ویژه مشارکت مذهبی- همچنان یکی از عوامل مؤثر بر نگرش مثبت به ازدواج است. یافته‌ها نشان می‌دهد ارزش‌های مذهبی

1. Smith
2. Johnson
3. Chen
4. Liu
5. Garcia

نگرش سنتی‌تر و مثبت‌تری ایجاد می‌کنند؛ با این حال، محدودیت اصلی این پژوهش آن است که بیشتر بر نقش دین تمرکز دارد و تعامل آن با عوامل اجتماعی دیگر را کمتر بررسی کرده است (گارسیا و همکاران، ۲۰۲۳). در مطالعه لی و پارک (۲۰۲۲) در کره جنوبی مشخص شد رضایت از زندگی نقش مهمی در نگرش مثبت به ازدواج دارد. نااطمینانی اقتصادی این رابطه را تضعیف می‌کند. این پژوهش بر اهمیت شرایط اقتصادی-اجتماعی تأکید دارد، اما از بررسی عوامل فرهنگی و دینی غافل مانده است (پارک<sup>۱</sup> و لی<sup>۲</sup>، ۲۰۲۲)؛ همچنین، براون<sup>۳</sup> و تیلور<sup>۴</sup> (۲۰۲۰) در پژوهشی در بریتانیا نشان دادند انزوای اجتماعی و احساس تنهایی می‌تواند تمایل به ازدواج و روابط پایدار را کاهش دهد. نویسندگان این یافته را با رشد سبک‌های زندگی فردگرایانه مرتبط می‌دانند؛ با این حال، تمرکز شدید بر روابط عاطفی موجب شده است ازدواج به‌طور خاص کمتر بررسی شود (براون و تیلور، ۲۰۲۰).

مرور مطالعات داخلی و خارجی نشان می‌دهد نگرش به ازدواج مفهومی چندبعدی است که از عوامل روان‌شناختی (رضایت از زندگی)، اجتماعی (حمایت اجتماعی و سرمایه اجتماعی)، فرهنگی-ارزشی (دین‌داری) و ساختاری (امنیت اقتصادی) تأثیر می‌پذیرد. با وجود این، بخش زیادی از پژوهش‌های داخلی بر گروه‌های خاص مانند دانشجویان، شاغلان یا ساکنان کلان‌شهرها متمرکز بوده‌اند و کمتر به جوانان شهرهای متوسط پرداخته‌اند؛ همچنین، اغلب پژوهش‌ها تنها یک یا دو متغیر را بررسی کرده‌اند و مدل‌های نظری چندمتغیره کمتر به چشم می‌خورد. در پژوهش‌های خارجی نیز اگرچه رویکردها گسترده‌تر و مقایسه‌ای‌تر است، تفاوت‌های فرهنگی و بافتی محدود، امکان تعمیم کامل نتایج به جامعه ایران را کاهش می‌دهد. پژوهش حاضر با تمرکز بر شهر بابک چهار متغیر مهم و تعیین‌کننده انزوای اجتماعی، رضایت از زندگی، دین‌داری و حمایت اجتماعی را هم‌زمان و در قالب مدل نظری یکپارچه بررسی کرد که در پژوهش‌های داخلی کمتر انجام شده است؛ همچنین تمرکز بر یک شهر متوسط ایرانی که کمتر موضوع پژوهش قرار گرفته است، خلأ مطالعاتی مهمی را پوشش می‌دهد و می‌تواند تصویری واقع‌بینانه‌تر از وضعیت نگرش جوانان به ازدواج در بافت‌های محلی ارائه دهد.

- 
1. Park
  2. Lee
  3. Brown
  4. Taylor

#### ۴. روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت، توصیفی-پیمایشی از نوع هم‌بستگی است و با هدف بررسی عوامل جامعه‌شناختی مؤثر بر نگرش جوانان به ازدواج انجام شده است. برای تدوین پیشینه نظری از روش اسنادی و برای گردآوری داده‌های میدانی از پرسشنامه استفاده شد. جامعه آماری شامل افراد ۱۸ تا ۴۰ سال شهر بابک در سال ۱۴۰۲ است. با توجه به محدودیت‌های دسترسی به فهرست کامل جامعه پرسشنامه به صورت الکترونیکی در شبکه‌های اجتماعی محلی منتشر شد و نمونه‌گیری به شیوه در دسترس صورت گرفت. در مجموع ۱۱۷ پرسشنامه تکمیل و برای تحلیل نهایی استفاده شد که با توجه به ماهیت پژوهش و تعداد متغیرها برای تحلیل رگرسیونی کافی ارزیابی می‌شوند.

برای سنجش نگرش به ازدواج از پرسشنامه استاندارد براتن<sup>۱</sup> و روزن<sup>۲</sup> استفاده شد که شامل ۲۳ گویه با طیف چهارگزینه‌ای است و در پژوهش‌های داخلی روایی و پایایی قابل قبولی داشته است (براتن و روزن، ۱۹۹۸). رضایت از زندگی با مقیاس پنج‌گویه‌ای داینر<sup>۳</sup> و همکاران (۱۹۸۹) سنجیده شد که یکی از معتبرترین ابزارهای سنجش قضاوت کلی افراد به کیفیت زندگی است و پایایی آن در پژوهش‌های داخلی و خارجی مناسب گزارش شده است (داینر و همکاران، ۱۹۸۹). دین‌داری بر اساس الگوی گلاک<sup>۴</sup> و استارک<sup>۵</sup> اندازه‌گیری شد که در این پژوهش تنها بعد اعتقادی آن، به دلیل انطباق فرهنگی و وضوح مفهومی، مورد استفاده قرار گرفت (گلاک و استارک، ۱۹۶۵). سنجش انزوای اجتماعی با پرسشنامه ۱۹ گویه‌ای چلیپی و کافی انجام شد که چهار بعد تنهایی اجتماعی، عجز، یأس اجتماعی و کاهش تحمل را دربرمی‌گیرد و در پژوهش‌های متعدد پایایی بالای ۰/۷۰ داشته است (چلیپی و کافی، ۱۳۸۳). حمایت اجتماعی نیز با پرسشنامه ۲۳ گویه‌ای وکس<sup>۶</sup> و دیگران ارزیابی شد که روایی و پایایی آن در نمونه‌های ایرانی مناسب گزارش شده است (وکس و همکاران، ۱۹۸۶).

اجرای پژوهش به صورت آنلاین و با مشارکت داوطلبانه انجام شد. شرکت‌کنندگان پیش از پاسخ‌گویی در جریان هدف پژوهش، محرمانه بودن اطلاعات و امکان انصراف در هر مرحله قرار گرفتند. هیچ‌گونه اطلاعات هویتی نیز دریافت نشد. داده‌ها پس از جمع‌آوری در نرم‌افزار

1. Bratton
2. Rosen
3. Diener
4. Glock
5. Stark
6. Wax

«SPSS» تحلیل شد. تحلیل‌ها در دو سطح صورت گرفت: ابتدا آمار توصیفی شامل محاسبه میانگین‌ها و انحراف معیارها و سپس آمار استنباطی شامل آزمون هم‌بستگی پیرسون برای تعیین روابط دومتغیره و رگرسیون چندمتغیره برای بررسی سهم پیش‌بینی‌کنندگی متغیرهای مستقل.

## ۵. یافته‌ها

### ۵-۱. یافته‌های توصیفی

در این بخش، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه مدنظر شامل میزان تحصیلات، وضعیت تأهل و گروه سنی توصیف و تحلیل می‌شود. بررسی این متغیرها از آن جهت اهمیت دارد که می‌تواند در تبیین نگرش افراد به ازدواج نقش زمینه‌ای و بافتی داشته باشد و به درک دقیق‌تر نتایج تحلیلی پژوهش کمک کند.

براساس یافته‌ها، بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی ۳۶ تا ۴۰ سال (۶/۴۹ درصد) و کمترین فراوانی به گروه ۱۸ تا ۲۵ سال (۴/۱۵ درصد) تعلق دارد؛ همچنین میانگین سنی پاسخ‌گویان ۳۳ سال، میانه ۳۵ سال و نما ۴۰ سال گزارش شده است که نشان می‌دهد تمرکز نمونه بیشتر بر سنین بالاتر دامنه مورد مطالعه قرار دارد. فاصله اندک میان میانگین و میانه نیز حاکی از توزیع به نسبت متعادل سن، با تمایل به سنین بالاتر است. غلبه گروه سنی ۳۶ تا ۴۰ سال می‌تواند نشان‌دهنده آن باشد که بخش عمده‌ای از پاسخ‌گویان در مرحله تثبیت شغلی و خانوادگی قرار دارند؛ مرحله‌ای که نگرش به ازدواج ممکن است واقع‌بینانه‌تر و مبتنی بر تجربه باشد؛ درمقابل، سهم کمتر گروه سنی ۱۸ تا ۲۵ سال نشان می‌دهد دیدگاه‌های نسل جوان‌تر و در آستانه ورود به ازدواج، وزن کمتری در نتایج کلی دارد.

توزیع پاسخ‌گویان از نظر میزان تحصیلات نشان می‌دهد بخش عمده‌ای از نمونه تحصیلات دانشگاهی دارند. بیشترین فراوانی مربوط به افراد دارای مدرک لیسانس (۴/۴۴ درصد) است و پس از آن افراد دارای فوق‌لیسانس و بالاتر (۹/۲۹ درصد) قرار دارند؛ درمقابل، کمترین سهم مربوط به افراد با تحصیلات زیر دیپلم (۳/۴ درصد) است. به بیان دیگر، حدود ۷۴ درصد از پاسخ‌گویان تحصیلات دانشگاهی (لیسانس و بالاتر) دارند که نشان‌دهنده سطح به نسبت بالای سرمایه آموزشی میان نمونه مورد مطالعه است. این ترکیب تحصیلی می‌تواند بیانگر آن باشد که نگرش‌های سنجیده‌شده در این پژوهش اغلب بازتاب دیدگاه‌های قشر تحصیل‌کرده جامعه است؛ قشری که معمولاً در معرض تحولات فرهنگی، ارزش‌های نوین و بازاندیشی در الگوهای سنتی ازدواج قرار دارد؛ بنابراین، سطح بالای تحصیلات می‌تواند بر نحوه ارزیابی ازدواج، انتظارات از آن و معیارهای انتخاب همسر تأثیرگذار باشد.

مطابق یافته‌های پژوهش، بیشتر افراد متأهل (۶/۷۸ درصد) هستند. افراد مجرد ۸/۱۸ درصد از نمونه را تشکیل می‌دهند و کمترین فراوانی مربوط به افراد متارکه‌کرده (۶/۲ درصد) است. این توزیع بیانگر آن است که غالب پاسخ‌گویان تجربه زیسته ازدواج را دارند. چنین ترکیبی می‌تواند بر میانگین نگرش به ازدواج تأثیر بگذارد؛ زیرا افراد متأهل معمولاً نگرش خود را نه فقط بر مبنای تصورات ذهنی، بلکه براساس تجربه عینی زندگی مشترک شکل می‌دهند. از سوی دیگر، حضور حدود یک‌پنجم افراد مجرد امکان مقایسه ضمنی نگرش‌های پیش از ازدواج و پس از آن را فراهم می‌کند. سهم اندک افراد متارکه‌کرده نیز نشان می‌دهد نتایج پژوهش کمتر از تجربه‌های منفی ناشی از گسست زناشویی تأثیر پذیرفته است. درمجموع، یافته‌های توصیفی بیانگر آن است که نمونه پژوهش اغلب شامل افراد تحصیل‌کرده، متأهل و در سنین میانی بزرگسالی (به‌ویژه ۳۶ تا ۴۰ سال) است. این ویژگی‌ها باید در تفسیر نتایج همبستگی و رگرسیون مورد توجه قرار گیرد؛ زیرا نگرش به ازدواج در چنین ترکیبی از نظر تحصیلی و سنی می‌تواند متأثر از تجربه زیسته، ثبات اجتماعی و سطح آگاهی بالاتر باشد؛ بنابراین، تعمیم نتایج به کل جمعیت جوانان شهر بایک، به‌ویژه گروه‌های سنی پایین‌تر یا افراد با تحصیلات کمتر، نیازمند احتیاط تحلیلی است.

## ۲-۵. یافته‌های استنباطی

در بخش حاضر، برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از آمار استنباطی و به‌ویژه آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. این آزمون زمانی به‌کار می‌رود که هدف، بررسی جهت و شدت رابطه خطی میان دو متغیر کمی باشد. معناداری آماری نیز نشان می‌دهد آیا رابطه مشاهده‌شده در نمونه، با احتمال بالا در کل جامعه نیز برقرار است یا نه. علاوه‌براین، نتایج این همبستگی‌ها زمینه‌ای برای ورود به رگرسیون چندمتغیره فراهم می‌کند؛ مدلی که تأثیر هم‌زمان همه متغیرهای پیش‌بین را بر نگرش به ازدواج نشان می‌دهد و مشخص می‌کند کدام متغیرها نقش قوی‌تری در تبیین نگرش دارند.

جدول ۱. جدول هم‌بستگی پیرسون بین متغیرهای پیش‌بین و نگرش به ازدواج

| متغیر                | ضریب هم‌بستگی<br>پیرسون | سطح<br>معناداری | نوع رابطه | شدت رابطه        |
|----------------------|-------------------------|-----------------|-----------|------------------|
| حمایت اجتماعی        | ۰/۱۹۹                   | ۰/۰۱۶           | مستقیم    | ضعیف             |
| رضایت از زندگی       | ۰/۳۹۰                   | ۰/۰۰۰           | مستقیم    | ضعیف تا<br>متوسط |
| انزوای اجتماعی       | -۰/۳۲۰                  | ۰/۰۱۷           | معکوس     | ضعیف             |
| بعد اعتقادی دین‌داری | ۰/۴۸۰                   | ۰/۰۰۰           | مستقیم    | متوسط            |

براساس یافته‌های جدول ۱ می‌توان گفت بین متغیرهای پیش‌بین (مستقل) و متغیر وابسته پژوهش رابطه معنادار وجود دارد. بر این اساس درباره فرضیه‌های پژوهش می‌توان نتیجه‌گیری کرد:

### - فرضیه اول: رابطه حمایت اجتماعی با نگرش به ازدواج

نتایج هم‌بستگی نشان می‌دهد بین حمایت اجتماعی و نگرش به ازدواج رابطه‌ای مستقیم و معنادار وجود دارد. هرچند شدت این رابطه در حد ضعیف است، اما از نظر آماری معتبر و مستند است. این یافته نشان می‌دهد افرادی که در شبکه خانوادگی، دوستانه و اجتماعی خود احساس حمایت بیشتری دارند، نگرش مثبت‌تری به ازدواج دارند. از منظر جامعه‌شناختی، حمایت اجتماعی نقش حفاظتی دارد و می‌تواند فشارهای روانی، ترس از آینده و نگرانی‌های مرتبط با تشکیل خانواده را کاهش دهد؛ بنابراین، افزایش حمایت اجتماعی امکان می‌دهد افراد ازدواج را تجربه‌ای موفق و قابل‌اتکا در نظر بگیرند.

### - فرضیه دوم: رابطه رضایت از زندگی با نگرش به ازدواج

نتایج ضریب هم‌بستگی رابطه مستقیم و ضعیف تا متوسط بین رضایت از زندگی و نگرش به ازدواج را نشان می‌دهد. این رابطه مستقیم و با شدت ضعیف تا متوسط گزارش شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد افرادی که از کیفیت زندگی، احساس خوشبختی و رضایت از شرایط فعلی خود برخوردارند، نگرش خوش‌بینانه‌تری به ازدواج دارند. این امر به‌ویژه از منظر روان‌شناسی مثبت‌گرا تفسیرشدنی است؛ زیرا رضایت از زندگی به‌منزله شاخصی از سلامت روان می‌تواند بر ارزیابی افراد از روابط صمیمانه و تصمیم‌های بلندمدت، مانند ازدواج، تأثیر بگذارد؛ همچنین افراد ناراضی از زندگی در مقایسه با افراد رضایتمند، بیشتر نگرش‌های بدبینانه یا احتیاط‌آمیز به ازدواج دارند.

### - فرضیه سوم: رابطه انزوای اجتماعی با نگرش به ازدواج

نتایج نشان می‌دهد رابطه انزوای اجتماعی و نگرش به ازدواج معکوس و معنادار است. این رابطه با شدت ضعیف اما از نظر تحلیلی مهم است. براساس یافته‌ها هرچه افراد منزوی‌تر باشند، نگرش آن‌ها به ازدواج بدبینانه‌تر می‌شود. انزوای اجتماعی به معنای کاهش تعاملات، نبود شبکه ارتباطی و کاهش سرمایه اجتماعی است؛ وضعیتی که می‌تواند احساس بی‌اعتمادی، ناامیدی و ترس از تعهد را در افراد افزایش دهد؛ بنابراین منطقی است که افراد منزوی تمایل کمتری به تشکیل روابط بلندمدت مانند ازدواج داشته باشند.

### - فرضیه چهارم: رابطه بعد اعتقادی دین‌داری با نگرش به ازدواج

نتایج هم‌بستگی نشان می‌دهد بین بعد اعتقادی دین‌داری و نگرش به ازدواج رابطه‌ای مستقیم، قوی‌تر از سایر متغیرها و کاملاً معنادار وجود دارد. این رابطه با شدت متوسط گزارش شده است و بالاترین میزان هم‌بستگی میان چهار متغیر پژوهش است. این امر نشان می‌دهد افرادی که در بعد اعتقادی دین‌داری نمره بالاتری کسب کرده‌اند، به احتمال بسیار بیشتری نگرش مثبت و خوش‌بینانه به ازدواج دارند. مطابق الگوی دین‌داری گلاک و استارک بعد اعتقادی شامل باورهای هسته‌ای درباره ارزش ازدواج، قداست خانواده و اهمیت پیوند زناشویی در زندگی فردی و اجتماعی است؛ بنابراین، طبیعی است افزایش باورهای دینی با نگرش مطلوب به ازدواج همراه باشد. این نتیجه از نظر جامعه‌شناسی دین نیز تفسیرشدنی است؛ زیرا نظام‌های معنایی دینی همواره مفهوم ازدواج را ارزشمند و مطلوب دانسته‌اند.

پس از بررسی روابط دومتغیره میان متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون هم‌بستگی پیرسون برای سنجش نقش هم‌زمان متغیرهای اجتماعی و روانی در پیش‌بینی نگرش به ازدواج، از رگرسیون چندمتغیره به شیوه ورود گام‌به‌گام<sup>۱</sup> استفاده شد. هدف این روش آن است که از میان متغیرهای مستقل، تنها آن دسته‌ای در مدل باقی بمانند که قدرت پیش‌بینی معنادار و افزوده‌ای بر تبیین متغیر وابسته دارند. بدین ترتیب، مدل نهایی رگرسیون نشان می‌دهد کدام متغیرها بیشترین نقش را در شکل‌دهی نگرش مثبت یا منفی افراد به ازدواج ایفا می‌کنند و سهم هریک در تبیین واریانس نگرش چقدر است. با توجه به نتایج هم‌بستگی‌های پیشین انتظار می‌رفت دین‌داری، رضایت از زندگی و انزوای اجتماعی نقش معناداری در مدل نهایی داشته باشند. از آنجا که حمایت اجتماعی ضریب هم‌بستگی ضعیف‌تری داشت ( $r = 0.199$ ) احتمال داده

می‌شد در رقابت آماری مدل گام‌به‌گام وارد معادله نشود؛ باین‌حال، برای ارائه تصویری کامل از وضعیت متغیرها، جدول ۲ که مربوط به رگرسیون چندمتغیره است، شامل چهار متغیر مستقل گزارش شده است.

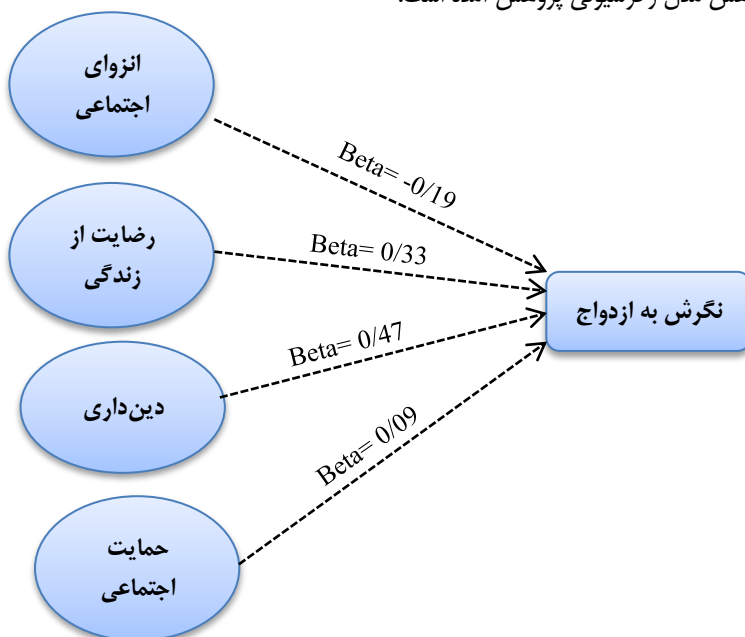
جدول ۲. مدل رگرسیون چندمتغیره عوامل اجتماعی مؤثر بر نگرش به ازدواج و خلاصه مدل رگرسیونی

| متغیر                  | b                    | Beta                 | t       | Sig          |
|------------------------|----------------------|----------------------|---------|--------------|
| مقدار ثابت             | ۵۹/۳۴۲               | -                    | ۱۱/۸۷   | ۰/۰۰۰        |
| دین‌داری (بعد اعتقادی) | ۰/۶۳۷                | ۰/۴۷                 | ۶/۴۵    | ۰/۰۰۰        |
| رضایت از زندگی         | ۰/۳۰۱                | ۰/۳۳                 | ۴/۴۶    | ۰/۰۰۰        |
| انزوای اجتماعی         | -۰/۱۹۹               | -۰/۱۹                | ۲/۶۱    | ۰/۰۱۰        |
| حمایت اجتماعی          | ۰/۱۱۲                | ۰/۰۹                 | ۱/۴۱    | ۰/۱۶۰        |
| ضریب هم‌بستگی چندگانه  | ضریب تعیین ( $R^2$ ) | ضریب تعیین تعدیل‌شده | آماره F | سطح معناداری |
| ۰/۳۹                   | ۰/۳۸                 | ۰/۳۸                 | ۲۵/۰۲۳  | ۰/۰۰۰        |

نتایج رگرسیون گام‌به‌گام نشان می‌دهد سه متغیر دین‌داری، رضایت از زندگی و انزوای اجتماعی وارد مدل نهایی شده‌اند و درمجموع توانسته‌اند حدود ۳۸ درصد واریانس نگرش به ازدواج را تبیین کنند. این میزان از قدرت تبیین در پژوهش‌های علوم اجتماعی چشمگیر است و نشان می‌دهد ترکیبی از عوامل فرهنگی، روانی و اجتماعی در شکل‌گیری نگرش جوانان به ازدواج نقش دارند. براساس ضرایب استانداردشده، دین‌داری قوی‌ترین متغیر تبیین‌کننده نگرش به ازدواج در این پژوهش است. این یافته نشان می‌دهد هرچه میزان پایبندی افراد به باورها و ارزش‌های دینی بیشتر باشد، نگرش آنان به ازدواج مثبت‌تر خواهد بود. از منظر جامعه‌شناختی این نتیجه تبیین‌شدنی است؛ زیرا در فرهنگ ایرانی آموزه‌های دینی ازدواج را به‌منزله ارزش اخلاقی و اجتماعی مهم معرفی می‌کنند و آن را مسیر مطلوبی برای سامان‌دهی زندگی فردی و خانوادگی می‌دانند؛ بنابراین، افزایش سطح دین‌داری می‌تواند به تقویت نگرش‌های مثبت به تشکیل خانواده منجر شود. متغیر رضایت از زندگی نیز نقش معناداری در تبیین نگرش به ازدواج دارد. افرادی که از کیفیت زندگی خود رضایت بیشتری دارند، معمولاً آینده را امیدوارانه‌تر ارزیابی می‌کنند و درنتیجه ازدواج را فرصتی برای ارتقای کیفیت زندگی و تجربه روابط عاطفی پایدار تلقی می‌کنند. به بیان دیگر، احساس رضایت و ثبات روانی می‌تواند زمینه شکل‌گیری نگرش مثبت‌تر به تصمیم‌های مهم زندگی از جمله ازدواج را فراهم کند؛ درمقابل، انزوای اجتماعی

رابطه‌ای معکوس با نگرش به ازدواج دارد. افرادی که از سطح بالاتری از انزوای اجتماعی برخوردارند، به دلیل محدود بودن شبکه‌های ارتباطی، کاهش تعاملات اجتماعی و ضعف پیوندهای حمایتی، نگرش بدبینانه‌تری به ازدواج نشان می‌دهند. چنین افرادی اغلب تجربه کمتری از روابط اجتماعی معنادار دارند و در نتیجه ممکن است به شکل‌گیری روابط بلندمدت و پایدار نیز تردید بیشتری داشته باشند.

از سوی دیگر، اگرچه متغیر حمایت اجتماعی در تحلیل هم‌بستگی دومتغیره رابطه معناداری با نگرش به ازدواج نشان داد، اما در مدل رگرسیون چندمتغیره اثر مستقل و افزوده‌ای بر این نگرش نداشت. این یافته می‌تواند بیانگر آن باشد که تأثیر حمایت اجتماعی بیشتر به صورت غیرمستقیم و از طریق متغیرهایی مانند افزایش رضایت از زندگی یا کاهش احساس انزوای اجتماعی عمل می‌کند؛ به عبارت دیگر، حمایت اجتماعی زمانی می‌تواند بر نگرش به ازدواج اثرگذار باشد که به بهبود کیفیت روابط اجتماعی و افزایش احساس رضایت از زندگی در افراد منجر شود. در مجموع، نتایج این مدل رگرسیونی نشان می‌دهد نگرش جوانان به ازدواج حاصل تعامل هم‌زمان عوامل فرهنگی، اجتماعی و روانی است؛ بنابراین سیاست‌ها و برنامه‌های مرتبط با تقویت نگرش مثبت به ازدواج میان جوانان، علاوه بر توجه به ابعاد اقتصادی، باید بر تقویت سرمایه اجتماعی، کاهش انزوای اجتماعی، ارتقای سلامت روان و نیز تقویت ارزش‌های فرهنگی و دینی مرتبط با خانواده تمرکز داشته باشند. در شکل ۲ پژوهش مدل رگرسیونی پژوهش آمده است.



شکل ۲. مدل رگرسیونی پژوهش

## ۶. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی عوامل اجتماعی و روان‌شناختی مؤثر بر نگرش به ازدواج میان جوانان شهر بابک انجام شد. با توجه به تحولات اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی سال‌های اخیر و تغییر برخی الگوهای ارزشی در جامعه مطالعه نگرش جوانان به ازدواج اهمیت ویژه‌ای پیدا کرده است؛ زیرا تصمیم به ازدواج تنها انتخابی فردی نیست، بلکه متأثر از مجموعه‌ای از شرایط اجتماعی، فرهنگی و روانی شکل می‌گیرد. در این پژوهش با تکیه بر چارچوب‌های نظری جامعه‌شناسی و روان‌شناسی اجتماعی نقش چهار متغیر انزوای اجتماعی، رضایت از زندگی، دین‌داری و حمایت اجتماعی در تبیین نگرش به ازدواج بررسی می‌شود.

نتایج حاصل از تحلیل هم‌بستگی پیرسون نشان می‌دهد دین‌داری و رضایت از زندگی با نگرش به ازدواج رابطه مثبت و معناداری دارند؛ درحالی‌که انزوای اجتماعی با نگرش به ازدواج رابطه‌ای منفی و معنادار نشان دارد. این یافته‌ها نشان می‌دهد افرادی که از سطح بالاتری از رضایت از زندگی و پایبندی دینی برخوردارند، نگرش مثبت‌تری نسبت به ازدواج دارند؛ درمقابل افزایش احساس انزوای اجتماعی با کاهش نگرش مثبت به ازدواج همراه است. این نتایج با بسیاری از چارچوب‌های نظری در حوزه جامعه‌شناسی خانواده و پیوندهای اجتماعی هم‌خوانی دارد و نشان می‌دهد کیفیت روابط اجتماعی و منابع معنایی می‌توانند نقش مهمی در شکل‌گیری نگرش جوانان به ازدواج ایفا کنند.

نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره نیز نشان می‌دهد سه متغیر دین‌داری، رضایت از زندگی و انزوای اجتماعی به‌طور معناداری نگرش به ازدواج را پیش‌بینی می‌کنند و درمجموع توانسته‌اند حدود ۳۸ درصد از واریانس نگرش به ازدواج را تبیین کنند. در میان این متغیرها، دین‌داری قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده نگرش به ازدواج بود. این یافته نشان می‌دهد باورها و ارزش‌های دینی همچنان نقش مهمی در شکل‌دهی نگرش جوانان به ازدواج دارند و می‌توانند ازدواج را به‌منزله ارزش اجتماعی و اخلاقی تقویت کنند. رضایت از زندگی نیز به‌عنوان دومین عامل مؤثر در مدل رگرسیونی ظاهر شد و نشان داد افرادی که از شرایط زندگی خود رضایت بیشتری دارند، ازدواج را مسیر مثبتی برای آینده خود ارزیابی می‌کنند؛ درمقابل، انزوای اجتماعی تأثیری منفی و معنادار بر نگرش به ازدواج داشت؛ به این معنا که ضعف در پیوندهای اجتماعی و محدود بودن تعاملات اجتماعی می‌تواند نگرش مثبت به ازدواج را کاهش دهد.

در این میان، متغیر حمایت اجتماعی اگرچه در تحلیل هم‌بستگی با نگرش به ازدواج رابطه مثبت و معناداری دارد، در مدل رگرسیونی اثر مستقل معناداری ندارد. این موضوع می‌تواند بیانگر

آن باشد که تأثیر حمایت اجتماعی بیشتر به صورت غیرمستقیم و از طریق متغیرهایی مانند افزایش رضایت از زندگی یا کاهش احساس انزوای اجتماعی عمل می‌کند و به‌تنهایی پیش‌بینی‌کننده قوی نگرش به ازدواج نیست.

درمجموع، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد نگرش به ازدواج در میان جوانان شهر بابل نتیجه تعامل مجموعه‌ای از عوامل اجتماعی، روان‌شناختی و ارزشی است. تقویت پیوندهای اجتماعی، کاهش احساس انزوای اجتماعی، افزایش رضایت از زندگی و تقویت منابع فرهنگی و ارزشی می‌تواند در شکل‌گیری نگرش مثبت‌تر به ازدواج میان جوانان نقش مهمی ایفا کند؛ بنابراین، توجه به این عوامل در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و اجتماعی مرتبط با جوانان می‌تواند به درک بهتر تحولات نگرشی آنان و تقویت نگرش مثبت به ازدواج کمک کند.

## منابع

- آزادارمکی، ت. و بهار، م. (۱۳۹۵). تحولات الگوی ازدواج و تشکیل خانواده در ایران. فصلنامه جامعه‌شناسی ایران، ۱۷ (۲)، ۴۵-۶۸.
- احمدی، ع. و صادقی، م. (۱۴۰۲). عوامل اجتماعی تعیین‌کننده نگرش جوانان به ازدواج. مجله جامعه‌شناسی ایران، ۲۴ (۱)، ۴۵-۶۵.
- چلپی، م. و کافی، م. (۱۳۸۳). بررسی و ساخت مقیاس انزوای اجتماعی در ایران. فصلنامه رفاه اجتماعی، ۳ (۱۲)، ۲۵-۴۲.
- حسینی، م.ر. و محمودی، س. (۱۴۰۳). سرمایه اجتماعی و نگرش جوانان به ازدواج در کرمان. فصلنامه مطالعات اجتماعی ایران، ۱۶ (۳)، ۶۰-۸۰.
- دورکیم، ا. (۱۴۰۲). خودکشی. ترجمه نادر سالارزاده امیری، تهران: نشر دانشگاه علامه طباطبائی.
- رستمی، ح. و عابدی، ع. (۱۴۰۱). رضایت از زندگی و نگرش به ازدواج در جوانان ایرانی. مجله جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۳ (۲)، ۱۰۰-۱۲۰.
- رستمی، م. و عابدی، م. (۱۴۰۰). رابطه حمایت اجتماعی با نگرش به ازدواج در میان جوانان. فصلنامه پژوهش‌های خانواده، ۱۷ (۱)، ۸۵-۱۰۲.
- صادقی، ع. محمدی، ز. و حسینی، م. (۱۳۹۸). بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر نگرش جوانان به ازدواج. فصلنامه مطالعات خانواده، ۱۵ (۳)، ۶۵-۸۰.

- عباسی، م.، رضایی، ح.، و کرمی، ع. (۱۴۰۲). انزوای اجتماعی و نگرش به ازدواج در میان جوانان. فصلنامه مطالعات اجتماعی ایران، ۱۷(۲)، ۸۵-۱۰۲.
- کریمی، ف.، و صالحی، ع. (۱۴۰۰). دین‌داری و نگرش به ازدواج در جوانان. فصلنامه جامعه‌شناسی فرهنگی، ۱۲(۱)، ۶۰-۷۵.
- موسوی، س.، و نادری، م. (۱۴۰۴). وضعیت اشتغال و نگرش به ازدواج در جوانان تهران. فصلنامه رفاه اجتماعی، ۲۵(۱)، ۳۰-۴۵.
- مرکز آمار ایران. (۱۴۰۲). سالنامه آماری کشور ۱۴۰۲. تهران: مرکز آمار ایران.
- وبر، م. (۱۳۹۴). اقتصاد و جامعه. ترجمه عباس منوچهری، تهران: نشر سمت.
- Ahmadi, A., & Sadeghi, M. (2023). Social determinants of youth attitudes toward marriage. *Iranian Journal of Sociology*, 24(1), 45–65. (In Persian)
- Abbasi, M., Rezaei, H., & Karami, A. (2023). Social isolation and attitudes toward marriage among youth. *Iranian Journal of Social Studies*, 17(2), 85–102. (In Persian)
- Azadarmaki, T., & Bahar, M. (2016). Transformations in the pattern of marriage and family formation in Iran. *Iranian Journal of Sociology*, 17(2), 45–68. (In Persian)
- Bratton, S. C., & Rosen, L. A. (1998). Attitudes toward marriage and family formation among young adults. *Journal of Family Issues*, 19(4), 478–495.
- Chlapi, M., & Kafi, M. (2004). Examination and development of a social isolation scale in Iran. *Social Welfare Quarterly*, 3(12), 25–42. (In Persian)
- Durkheim, É. (2023). *Suicide* (N. Salarzadeh Amiri, Trans.). Tehran: Allameh Tabataba'i University Press. (In Persian)
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71–75.
- Elder, G. H. (1998). The life course as developmental theory. *Child*

*Development*, 69(1), 1–12.

- Glock, C. Y., & Stark, R. (1965). *Religion and society in tension*. Chicago: Rand McNally.
- Hosseini, M. R., & Mahmoudi, S. (2024). Social capital and youth attitudes toward marriage in Kerman. *Iranian Journal of Social Studies*, 16(3), 60–80. (In Persian)
- Karimi, F., & Salehi, A. (2021). Religiosity and attitudes toward marriage among youth. *Journal of Cultural Sociology*, 12(1), 60–75. (In Persian)
- Keshavarz, H., Bahrami, N., & Faraji, M. (2018). Desire and attitude to marriage among unmarried Iranian youth: A qualitative study. *International Journal of Women's Health and Reproduction Sciences*, 6(3), 332–337.
- Mousavi, S., & Naderi, M. (2025). Employment status and attitudes toward marriage among youth in Tehran. *Social Welfare Quarterly*, 25(1), 30–45. (In Persian)
- Merton, R. K. (1968). *Social theory and social structure*. New York: Free Press.
- Parsons, T., & Bales, R. F. (1955). *Family, socialization and interaction process*. Glencoe: Free Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon and Schuster.
- Rostami, H., & Abedi, A. (2022). Life satisfaction and attitudes toward marriage among Iranian youth. *Journal of Applied Sociology*, 33(2), 100–120. (In Persian)
- Rostami, M., & Abedi, M. (2021). The relationship between social support and attitudes toward marriage among youth. *Family Research Quarterly*, 17(1), 85–102. (In Persian)
- Statistical Center of Iran. (2023). *Statistical Yearbook of Iran 2023*. Tehran: Statistical Center of Iran. (In Persian)
- Sadeghi, A., Mohammadi, Z., & Hosseini, M. (2019). Social factors affecting youth attitudes toward marriage. *Journal of Family Studies*, 15(3), 65–80. (In Persian)

- Snyder, C. R. (2000). *Handbook of hope: Theory, measures, and applications*. San Diego: Academic Press.
- Townsend, P. (1993). *The international analysis of poverty*. Hemel Hempstead: Harvester-Wheatsheaf.
- Veenhoven, R. (2017). Happiness research: State and prospects. *Journal of Positive Psychology*, 12(3), 50–60.
- Weber, M. (2015). *Economy and Society* (A. Manouchehri, Trans.). Tehran: SAMT. (In Persian)
- Wax, J., Cole, R., & Levine, S. (1986). The Social Support Questionnaire: Development and validation of a multidimensional measure. *Journal of Community Psychology*, 14(3), 239–250.